

Rapport 2013:40

Arkeologisk förundersökning

Ny gatubelysning i centrala Skänninge

RAÄ 5

Strandgatan, Gullringsgatan, Vistenagatan, Tvärgränd,
Gröngatan, Västra Kyrkogatan och Follingegatan

Skänninge stad

Mjölby kommun

Östergötlands län

Marie Ohlsén

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Ny gatubelysning i centrala Skänninge

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	5
Resultat och tolkning	5
Referenser	5
Tekniska uppgifter	10

Sammanfattning

Den arkeologiska förundersökningen utfördes med anledning av att Mjölby kommun skulle byta ut befintliga lyktstolpar i Skänninge. På två punkter i Gröngatan, fyra punkter i Vistenagatan, en punkt i Tvärgränd och fem punkter på Strandvägen grävdes för nya stolpfundament. I Strandvägen grävdes och nedlades även en ny elkabel. Detta schakt kom att omfatta ca 50 löpmeter. I Follingegatan öppnades tolv schakt för nya fundament och i Västra kyrkogatan fyra schakt.

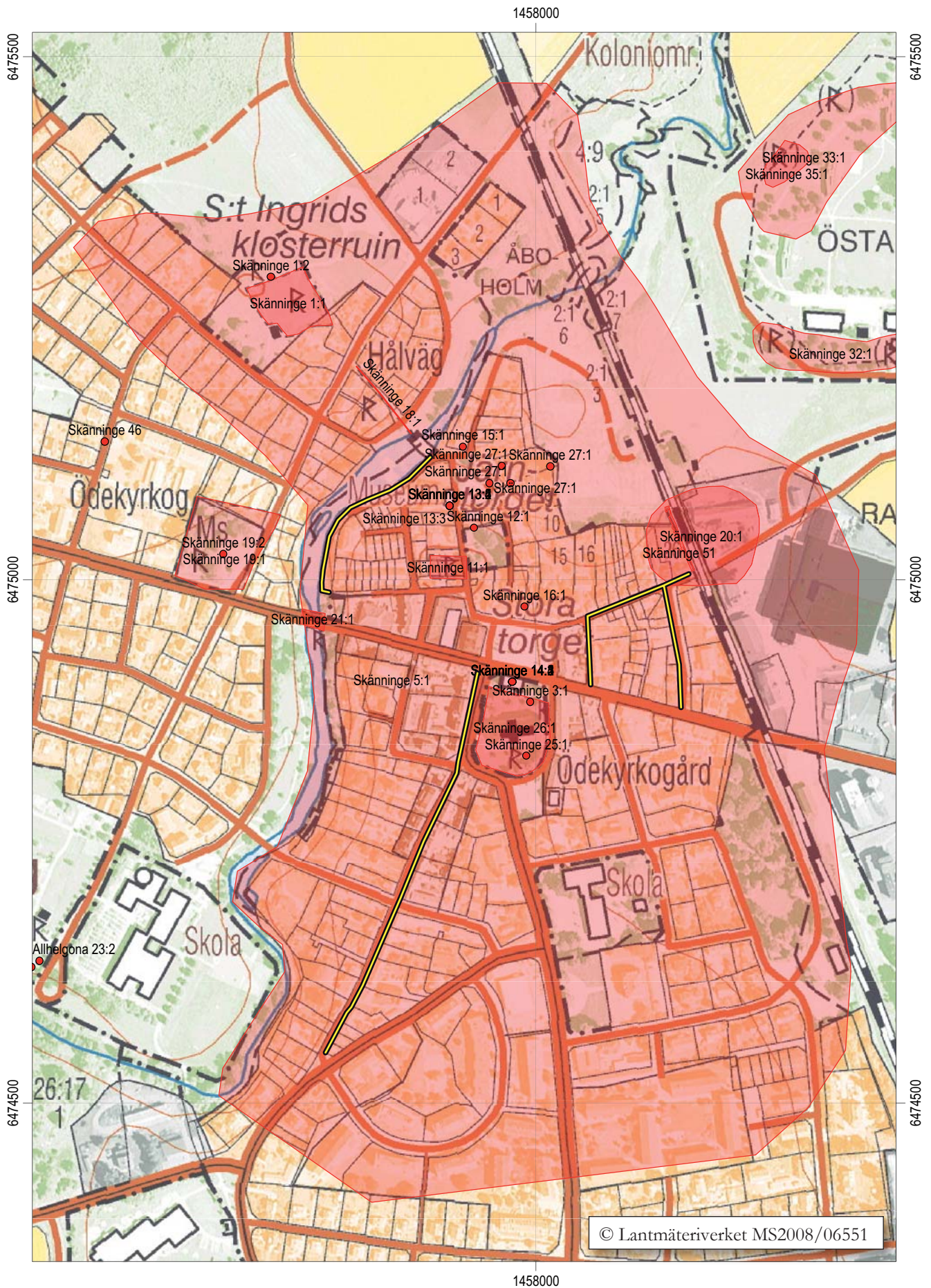
Inom schakten utmed Gröngatan kunde kulturlager påvisas. De hade närmast karaktären av odlingslager eller sk utkantslager. I schaktet närmast Linköpingsgatan observerades yngre rödgods samt slagg. I Vistenagatan förekom samma lagerbild som i Gröngatan, dock något mäktigare. Schaktet i Tvärgränd uppvisade samma lagerbild som i Vistenagatan.

Inom de fyra nordligaste schakten i Strandvägen förekom recenta fyllnadsmassor ned till schaktbotten på ca 0,8 m djup. I det sydligaste belägna schaktet upphörde uppfyllnadsmassorna efter ca 0,5 m, varefter ett kulturlager vidtog. Kabelschaktet utmed Strandvägen berörde enbart sentida trädgårdsmylla.

I schakten i Follingegatan och Västra Kyrkogatan påträffades inget av arkeologiskt intresse.

Marie Ohlsén
avdelningschef

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdena markerade. Skala 1:5000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde 13 - 15 oktober 2003 en arkeologisk förundersökning i samband med schaktning för nya lyktstolpar inom Skänninge stad. Förundersökningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län. Totalt omfattade arbetet 13 m² och 50 löpmetrar.

Uppdragsgivare var Mjölby-Svartådalen Energi AB vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen var antikvarie Anders Lundberg. Rapportskrivandet har utförts av undertecknad.

Områdesbeskrivning

Skänninge är beläget centralt i ett öppet jordbrukslandskap. Staden tycks ha vuxit fram successivt under 1000- och 1100-talen och omnämns första gången år 1178. Staden nådde sin höjdpunkt under senare delen av 1200-talet och under 1300-talet. 1400-talet innebar en stark tillbakagång och under 1500-talet verkar Skänninge snarast haft karaktären av en förstörd bondby. Vid undersökningar inom och i anslutning till stadsområdet har även förhistoriska lämningar påträffats vid flera tillfällen, vilket antyder en platskontinuitet från järnåldern och fram till dagens stad (Feldt 2004).

Det aktuella arbetsområdet var centralt beläget i Skänninge stad och inom det medeltida stadsområdet, RAÄ 5. Inom detta område kunde lämningar av den medeltida staden och dess invånare förväntas påträffas vid markingreppen. Arbetena i Vistenagatan, Västra Kyrkogatan, och Follingegatan bedömdes kunna beröra medeltida gatemark. Markingreppen i Gröngatan och Tvärgränd bedömdes kunna beröra medeltida tomtmark. För de delar av Gullringsgatan och Strandvägen som var aktuella var, vid undersökningstillfället, de medeltida förhållandena osäkra.

Tidigare arkeologiska arbeten har utförts längs de aktuella gatusträckningarna. Några av dessa nämns nedan.

År 1987 utförde Riksantikvarieämbetet en antikvarisk kontroll i Vistenagatan i samband med en vattenläcka. Denna undersökning visade att medeltida kulturlager sannolikt förekommer i delar av gatan. Bland annat påträffades ett lager som tolkades som påfört och det innehöll tegelfis, djurben, sot och kol. Dock hittades inga daterbara fynd (Claréus 1988).

I Vistenagatan har även en brunn och rester efter brända träkonstruktioner såsom hus och olika gatubeläggningar påträffats (Hasselmo 1983).

2005 utfördes även en arkeologisk förundersökning i hörnet Vistenagatan - Gröngatan med anledning av ännu en vattenläcka. Även denna gång påträffades vad som tolkades vara medeltida kulturlager samt odlingslager, men på grund av att lagren var frusna vid undersökningstillfället kunde dessa inte undersökas närmare (Hörfors 2005).

I samband med schaktningar inför byte av lyktstolpar vid Stora Torget i Skänninge 2001 berördes i viss mån åter kulturlagren i Vistenagatan. Vid undersökningen tycks dock endast omrörda och/eller störda kulturlager ha påträffats (Feldt 2002a).

Östergötlands länsmuseum utförde i april 2008 en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktningar inför byte av två brandposter i Vistenagatan i centrala Skänninge. De två schakten var förlagda till gatemark i var sin ände av Vistenagatan, men tidigare ingrepp i gatan hade redan förstört kulturlagren under marken. Schakten innehöll därför endast omrörda kulturlager och i modern tid påförda bärlager av sand. Inga fynd av arkeologiskt intresse påträffades (Carlsson 2008).

I Follingegatan har ett flertal arkeologiska undersökningar genomförts. År 1993 utfördes en förundersökning i samband med schaktning för VA. Vid denna påträffades gatubeläggningar, kulturlager och djurben samt slagg (Feldt/Lindberg 2002b). I samma gata utfördes år 2000 en arkeologisk förundersökning i samband med en akut vattenläcka. Vid den konstaterades kulturlager och gärdesstörar samt mindre nedgrävningar (Feldt 2001).

År 2000 utfördes schaktningar för fjärrvärme i Strandvägen. Då påträffades omfattande kulturlager med en mäktighet på 1,2 - 1,8 m. (Feldt 2000).

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var primärt att styra de markingrepp som ledningsschaktet och belysningsfundamenten innebar så att lagskyddade lämningar berördes i så liten omfattning som möjligt. Om detta inte var möjligt skulle en arkeologisk undersökning och dokumentation av lämningarna ske i syfte att fastställa deras karaktär, omfattning och om möjligt datering.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i samband med schaktningsarbetena. De lagskyddade lämningar såsom kulturlager som påträffades undersöktes genom handgrävning och dokumenterades genom inmätning och handritning.

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Resultat och tolkning

Det arkeologiska arbetet utfördes med anledning av att Mjölby kommun skulle byta ut lyktstolpar i Skänninge stad. Så långt det var möjligt återanvändes befintliga stolpfundament. På tre punkter i Gröngatan, två punkter i Vistenagatan, en punkt i Tvärgränd och fem punkter på Strandvägen grävdes för nya stolpfundament. Varje punkt omfattade ett markgrepp på drygt 1 m² med ett djup av ca 1 m. I Strandvägen grävdes och nedlades även en ny elkabel. Detta schakt kom att omfatta ca 50 löpmeter, med en bredd och ett djup av ca 0,45 m.

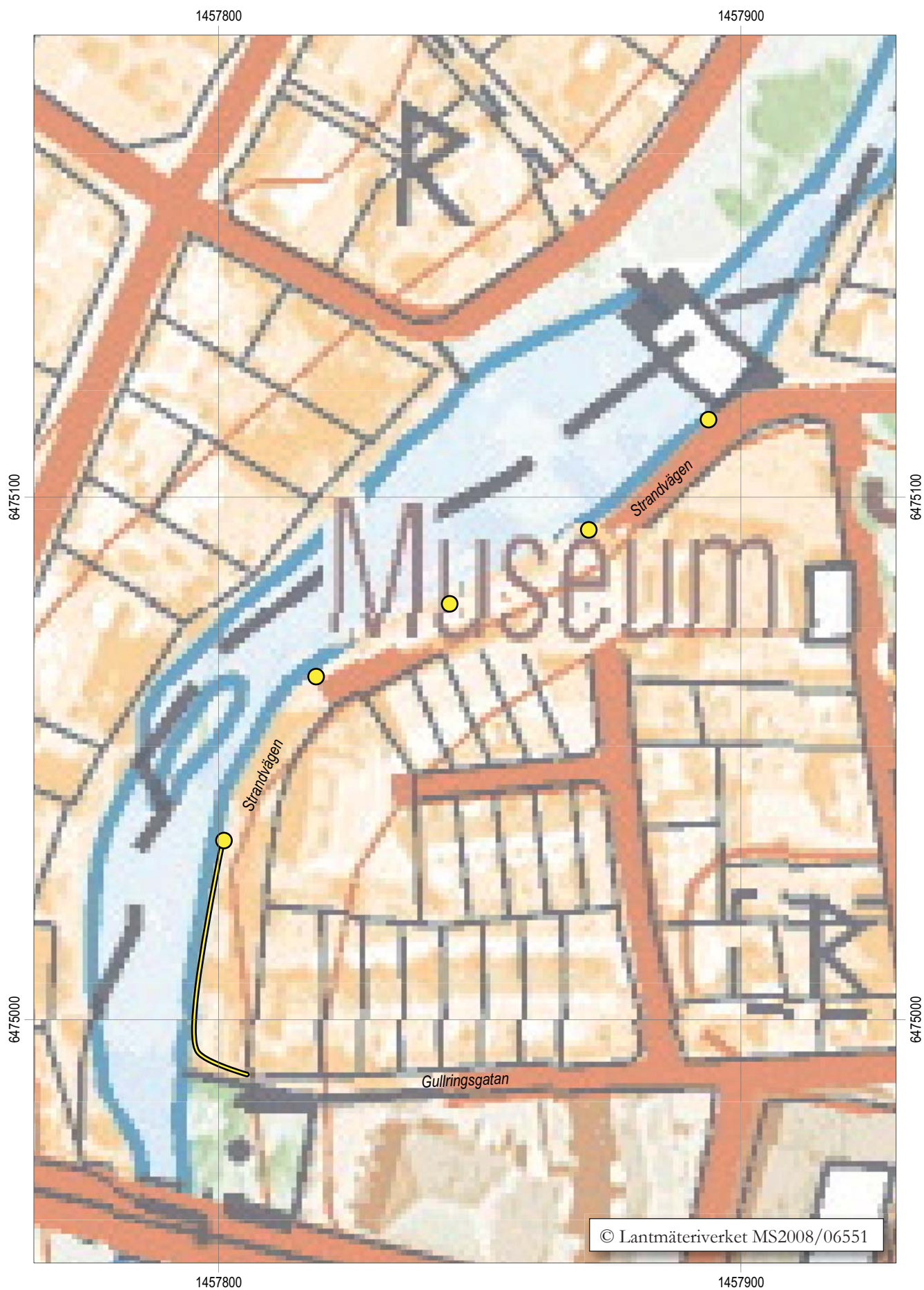
Inom de fyra nordligaste schakten i Strandvägen förekom recenta fyllnadsmassor ned till schaktbotten på ca 0,8 m djup. I det sydligaste belägna schaktet upphörde uppfyllnadsmassorna efter ca 0,5 m, varefter ett kulturlager vidtog. Kabelschaktet utmed Strandvägen berörde enbart sentida trädgårdsmylla (figur 3).

Inom schakten utmed Gröngatan kunde kulturlager påvisas. Dessa hade en tjocklek om ca 0,5 m. De hade karaktären av odlingslager eller sk utkantslager. I schaktet närmast Linköpingsgatan observerades yngre rödgods samt slagg. I Vistenagatan förekom samma lagerbild som i Gröngatan, dock med en tjocklek av upp till 0,7 m. Schaktet i Tvärgränd uppvisade samma lagerbild som i Vistenagatan (figur 4). Inga daterande fynd påträffades i något av schakten.

I schakten i Follingegatan och Västra Kyrkogatan påträffades inget av arkeologiskt intresse.

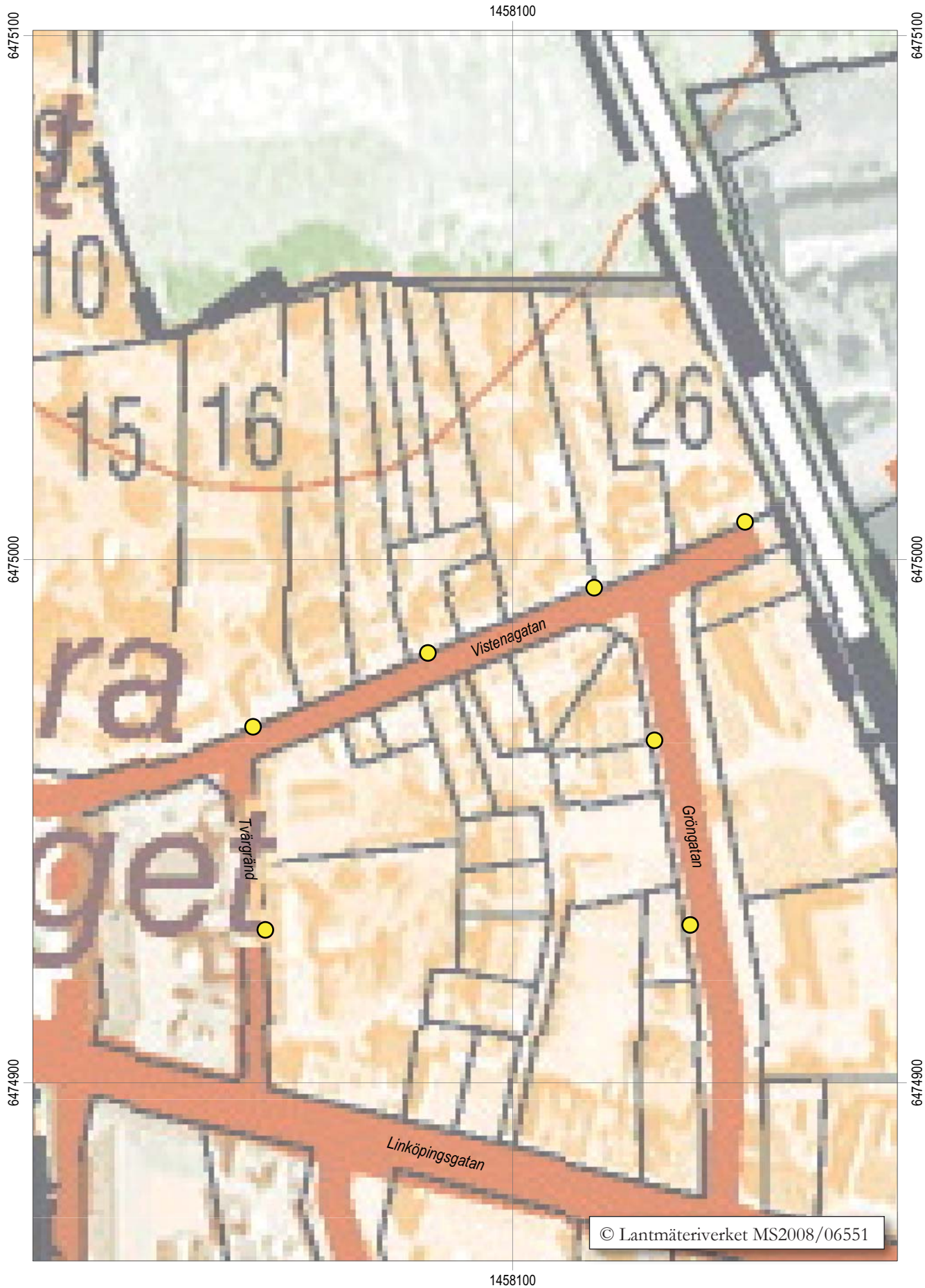
Referenser

- Carlsson, C. 2008. *Utbyte av brandposter vid Vistenagatan i Skänninge*. Skänninge stad och kommun. Rapport 2008:65. Östergötlands länsmuseum.
- Hasselmo, M. 1983. *Medeltidsstaden Skänninge*. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Stockholm.
- Claréus C. 1988. Antikvarisk kontroll. Vistenagatan, Skänninge socken, Mjölby kommun, Östergötlands län. Rapport. Riksantikvarieämbetet, UV Mitt.
- Feldt, A-C. 2000. Anmälan av utförd arkeologisk undersökning. Arkeologisk efterundersökning. Gullringsgatan-Strandvägen, Skänninge. Arkivhandling, Östergötlands museum.
- Feldt, A-C. 2001. *Follingegatan 27*. Arkeologisk förundersökning. Skänninge stad och Mjölby kommun. Rapport 2001:80. Östergötlands museum.
- Feldt A-C. 2002a. Arkeologisk förundersökning/antikvarisk kontroll. *Byte av lyktstolpar vid Stora Torget*. Stora Torget, Vistenagatan, Helgonagatan och Järntorgsgatan. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Rapport 2002:56. Östergötlands länsmuseum. Linköping.
- Feldt, A-C. 2002b. *Follingegatan-Bjälbogatan*. Arkeologisk förundersökning. Skänninge stad och kommun. Rapport 2002:55. Östergötlands museum.
- Feldt A-C. 2004. *Före staden. Preurbana lämningar i Skänninge*. C-uppsats. Institutionen för Arkeologi och Antik historia. Uppsala Universitet.
- Hörfors O. 2005. Arkeologisk förundersökning. *Staden utan vatten. Akut vattenläcka i Skänninge*. Vistenagatan - Gröngatan. RAÅ 5. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Rapport 2005:21. Östergötlands länsmuseum. Linköping.

Figur 3. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med platserna för lyktstolpar och kabelförläggning markerade. Skala 1:1000.

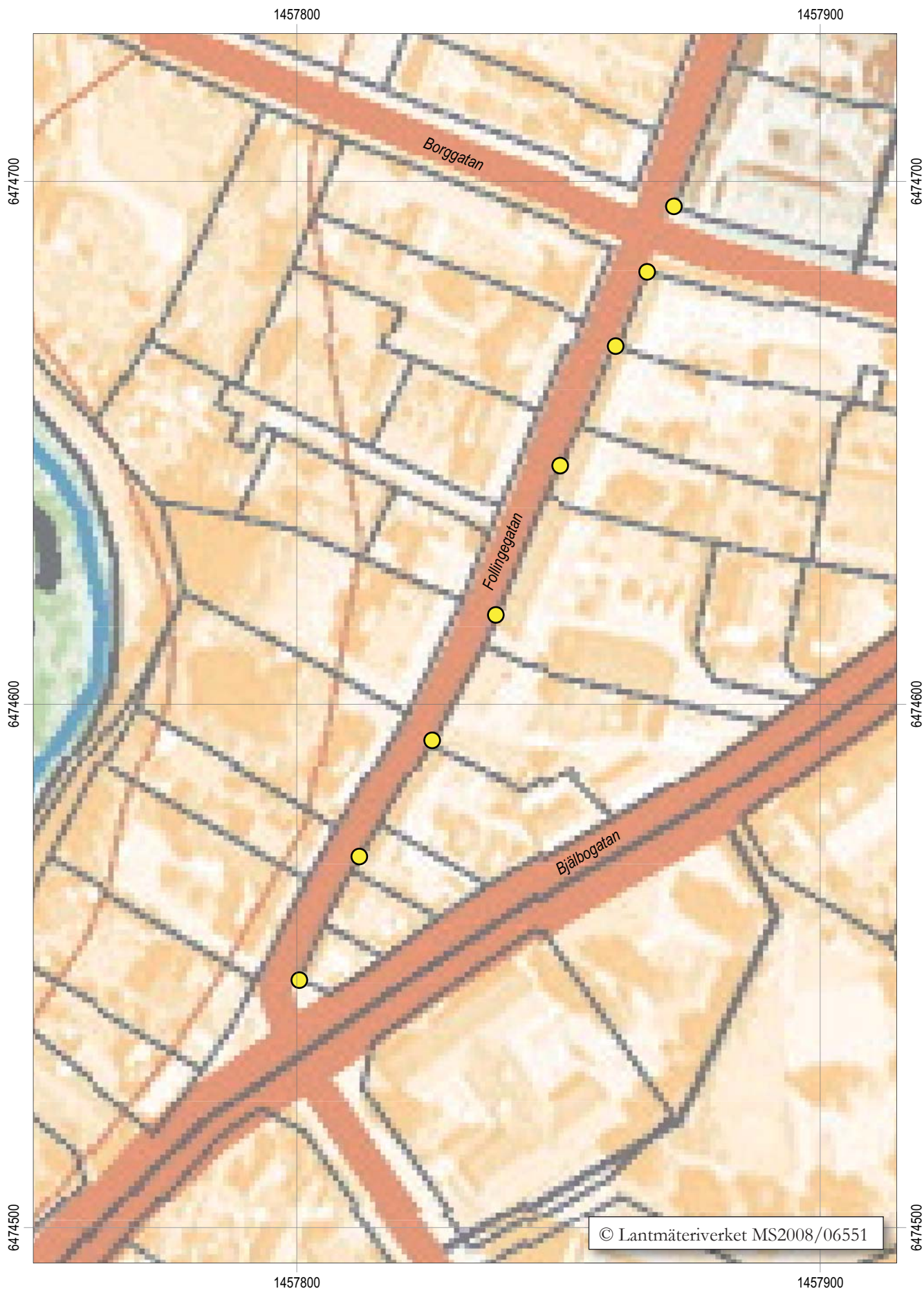

Figur 4. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med platserna för lyktstolpar markerade. Skala 1:1000.

Figur 5. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med platserna för lyktstolpar markerade. Skala 1:1000.

Figur 6. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med platserna för lyktstolpar markerade. Skala 1:1000.

Tekniska uppgifter

Lokal	Strandvägen, Gullringsgatan, Vistenagatan, Tvärgränd, Gröngatan, Västra Kyrkogatan och Follingegatan
Socken/Stad	Skänninge
Kommun	Mjölby
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 5
Ekonomiska kartans blad	085 41 (8F 4b Skänninge) 085 51 (8F 5b Biskopsberga)
Koordinater	-
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens dnr	431-13237-03
Länsstyrelsens handläggare	Carin Claréus
Länsstyrelsens beslut	2003-10-13
ÖLM dnr	395/03
ÖLM projektnr	6831
Uppdragsgivare	Mjölby-Svartådalen Energi AB
Kostnadsansvarig	Mjölby-Svartådalen Energi AB
Projektledare	Anders Lundberg
Personal	-
Rapport	Marie Ohlsén
Fältarbetstid	2003-10-13 – 2003-10-15
Totalt undersöktes	13 m ² /50 löpm
Fynd	Nej
Foto	Nej
Analyser	Nej
Grafik	Lasse Norr
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2013:40 © Östergötlands museum

Den arkeologiska förundersökningen utfördes med anledning av att Mjölby kommun skulle byta ut befintliga lyktstolpar i Skänninge. På tre punkter i Gröngatan, två punkter i Vistenagatan, en punkt i Tvärgränd och fem punkter på Strandvägen grävdes för nya stolpfundament. I Strandvägen grävdes och nedlades även en ny elkabel. Detta schakt kom att omfatta ca 50 löpmeter. I Follingegatan öppnades tolv schakt för nya fundament och i Västra kyrkogatan fyra schakt.

Inom schakten utmed Gröngatan kunde kulturlager påvisas. De hade närmast karaktären av odlingslager eller s k utkantslager. I schaktet närmast Linköpingsgatan observerades yngre rödgods samt slagg. I Vistenagatan förekom samma lagerbild som i Gröngatan, dock med en något djupare tjocklek. Schaktet i Tvärgränd uppvisade samma lagerbild som i Vistenagatan.

Inom de fyra nordligaste schakten i Strandvägen förekom recenta fyllnadsmassor ned till schaktbotten på ca 0,8 m djup. I det sydligast belägna schaktet upphörde uppfyllnadsmassorna efter ca 0,5 m, varefter ett kulturlager vidtog. Kabelschaktet utmed Strandvägen berörde enbart sentida trädgårdsmylla.

I schakten i Follingegatan och Västra Kyrkogatan påträffades inget av arkeologiskt intresse.